

10.6.2026

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle

Hallituksen esitys 91/2026 eduskunnalle laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta – ympäristöministeriön täydentävä vastine ympäristövaliokunnalle

Ympäristöministeriö antaa kirjallisen täydentävän vastineensa ympäristövaliokunnalle hallituksen esityksestä 91/2026 eduskunnalle laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta annetun perustuslakivaliokunnan lausunnon (PeVL 45/2026 vp) perusteella koskien ehdotettua 13 a pykälää.

Perustuslakivaliokunta on katsonut lausunnon kohdassa 17, että ”ympäristövaliokunnan on tarkennettava ehdotettua [13 a §:n] sääntelyä siten, että säädöstasolta ilmenee selvästi, että ennallistamissuunnitelmaan ei voi sisältyä sellaista asetuksessa tarkoitettua viitteellistä karttaa tai sellaisia toimenpiteitä, joilla voisi olla joko suoraan tai muun lainsäädännön tulkinnan osana oikeusvaikutuksia perustuslain 15 §:n suojaamaan omaisuuteen nähden. Tällainen muutos on edellytyksenä 1. lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisjärjestyksessä”.

Perustuslakivaliokunta on perustellut näkemystä sillä, että ”(P)erustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan valiokunnan saaman selvityksen valossa ei voida poissulkea, etteikö viitteellisillä kartoilla voisi olla jotain kartoille merkittyjen alueiden omistajien asemaan vaikuttavaa merkitystä. Valiokunnan mielestä on omaisuudensuojan kannalta ongelmallista, että valtioneuvosto voisi sisällyttää viitteellisiin karttoihin yksityisten maanomistajien maata ja että tästä aiheutuisi epäselviä oikeusvaikutuksia viitteelliseen karttaan merkityn alueen maanomistajan mahdollisuuksiin käyttää omaisuuttaan.” (kohta 15).

Ympäristöministeriö toteaa vastineenaan seuraavaa:

Kansalliselle ennallistamissuunnitelmalle ei ehdoteta säädettävien oikeusvaikutuksia. Näin ollen se poikkeaisi täysin luonnonsuojelulain 15 §:ssä tarkoitetuista, valtioneuvoston hyväksymistä luonnonsuojeluohjelmista, joissa nimenomaisesti osoitetaan yksittäisiä alueita suojeluun, ja joilla on lain 16 §:ssä säädetyt oikeusvaikutukset, sekä lain 33 §:ssä tarkoitettusta Natura 2000 -verkostosta, joka laaditaan noudattaen lain 15 §:ssä säädettyä, ja jonka oikeusvaikutuksista säädetään lain 5 luvussa.

Ympäristölakien mukainen lupaharkinta on vahvasti oikeusharkintaista. Esimerkiksi ympäristönsuojelulain (527/2014) 48 §:n, maa-aineslain (555/1981) 6 §:n ja kaivoslain (621/2011) mukaan laissa säädettyjen lupaedellytysten täytyessä lupa on myönnettävä / myönnetään. Myös vesilain (587/2011) 3 luvun 4 pykälän nojalla lupa vesitaloushankkeeseen myönnetään huomioiden laissa säädettyjen intressien välinen punninta ja edellyttäen, ettei sille ole laissa säädettyä estettä. Valtioneuvoston päätöksellä kansallisesta ennallistamissuunnitelmasta ei olisi eikä voisi olla sellaista oikeusvaikutusta, joka muuttaisi voimassa olevassa lainsäädännössä säädettyjä lupaedellytyksiä. Näin ollen millään ennallistamissuunnitelman toimenpiteellä ei voisi olla tosiasiallista merkitystä lakiin perustuvassa ympäristön käyttöön liittyvässä lupapäätöksenteossa.

Jäljempänä esitetysti säännöksen 3 momentilla korostettaisiin sitä, että kansallisella ennallistamissuunnitelmalla ei ole vaikutusta maanomistajan oikeuksiin tai velvollisuuksiin.

Perustuslakivaliokunnan saamassa asiantuntijalausunnossa on nostettu esiin mahdollisuus, että kansallisella ennallistamissuunnitelmalla voisi olla välillinen markkinavaikutus. Se voisi ilmetä siten, että jonkin alueen määrittely ennallistamissuunnitelmassa ennallistamistoimenpiteiden kohdealueeksi voi johtaa siihen, että tosiasiallisesti alueilta voisi olla vaikeaa tai jopa mahdotonta esimerkiksi myydä luonnonvaroja. Tällöin ilman lakiin perustuvaa muodollista rajoitusta, tosiasiallisesti omaisuuden hyödyntäminen voisi estyä ja omaisuuden arvo laskea.

Valmistelun lähtökohtana on, että ennallistamissuunnitelma olisi strateginen suunnitelma, jossa ensisijaisesti osoitettaisiin alueiden ennallistamistarpeet asetuksen edellyttämällä tavalla kokonaispinta-aloina, eikä niiden tarkkaa sijaintia yksilöitäisi. Suunnitelmassa ei määriteltäisi tarkkoja alueita, hankkeita tai toteutustapoja, vaan nämä ratkaisut tehtäisiin toimeenpanovaiheessa, kulloinkin käytettävissä olevien resurssien puitteissa. Ennallistamistoimenpiteiden toteutusalueet yksityismailla valikoituvat vapaaehtoisuuden perusteella. Meneillään olevassa kansallisen ennallistamissuunnitelman valmistelussa on todettu, että Suomella ei ole edellytyksiä laatia ennallistamisasetuksen 15 artiklan 3a kohdassa edellytetyllä tavalla viitteellisiä kartoja mahdollisesti ennallistettavista alueista. Ympäristöministeriö toteaa, että ennallistamissuunnitelman valmistelussa on keskeisenä lähtökohtana maanomistajien vapaaehtoinen osallistuminen ennallistamistoimenpiteiden toteuttamiseen. Tämä sekä edellä esitetty mahdollinen markkinavaikutus huomioiden 3 momentissa todettaisiin, että yksityisiä kiinteistöjä ei yksilöitäisi asetuksen edellyttämässä kartoissa ennallistamistoimenpiteiden kohteina, mikäli myöhemmässä vaiheessa laadittaisiin asetuksen 15 artiklan 3a kohdassa tarkoitetut kartat.

Edellä esitetyn perusteella ympäristöministeriö ehdottaa ympäristövaliokunnalle, että perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella ehdotettua 13 a §:ää täydennettäisiin alla esitetysti (tummennettu teksti lisättäisiin):

13 a §

Kansallinen ennallistamissuunnitelma

Ympäristöministeriö vastaa luonnon ennallistamisesta ja asetuksen (EU) 2022/869 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston luonnon ennallistamisesta antaman asetuksen (EU) 2024/1991, **jäljempänä ennallistamisasetus**, 15 artiklassa tarkoitetun kansallisen ennallistamissuunnitelman valmistelusta. Kukaan ministeriö valmistelee omaa toimialaansa koskevan osuuden. Ennallistamissuunnitelman täytäntöönpanon ohjaus ja seuranta kuuluvat toimialallaan kullekin ministeriölle.

Valtioneuvosto:

- 1) päättää kansallisen ennallistamissuunnitelman luonnoksen toimittamisesta Euroopan komissiolle;
- 2) hyväksyy kansallisen ennallistamissuunnitelman.

Kansallisella ennallistamissuunnitelmalla ei ole vaikutusta maanomistajien oikeuksiin tai velvollisuuksiin. Ennallistamisasetuksen 15 artiklan 3a kohdassa tarkoitetuissa, kansalliseen ennallistamissuunnitelmaan sisältyvissä kartoissa ei myöskään osoiteta ennallistamistoimenpiteitä yksityisomistuksessa oleville maa-alueille.